

měru vzešlo, v přízračném zdvojení času, v přízračné jednotě dějů. Pak se ironie přesmekne z dvojitosti času do dvojitosti abstrakce a konkrétna: „Tak jsme kráčeli vstříc budoucnosti a současně k Tarandové." Nejistota trvá, ale už jsme zas přistáli na pevné zemi. Snuje podtržena půda pod nohama a tragický démon, jehož všemohoucnost musí hubit, připravuje-li rozkvět, je už zas jen člověkem, také rozdvojeným a pro svou rozdvojenost hodným soucitu.

Tuto kapitolu - o pokušiteli v údolí - zaokrouhluje Vaculík větami doslova týmiž na začátku i ke konci. Jsou z tatínkova dopisu z Persie, ale v repetici se vztahují k první osobě vypravěčově, tedy k synovi. Chvilí trvá, než v tom rozpoznáme citát, ale i na začátku kapitoly trvalo okamžik, než nám došlo, že to nejsou slova a rozmyšlení vypravěčova, nýbrž kus dopisu, i to tedy se opakuje. Zdvojením nastává ztotožnění: je to mé poznání, ale už tu jednou bylo, tenkrát bylo tatínkovo, tenkrát se udalo v něm; teď ve mně. Přítomnost se překryla s minulostí, v tom je odlišnost této ironie: směrem k budoucnosti zklamání a výpad, směrem k minulosti stesk a porozumění.

V rozhovoru, který spolu na dálku vedli rodiče, zapadají do sebe dopisy vždycky o nějaký zub opožďeně, a tedy nesouhlasně, ale přece zapadají, takže jsou v jakémsi vyšším souhlasu zplozeném z nižších nesouhlasů; jako něha ukrytá v odmítání. Ty prosté věty přesahují prosté lidi, kteří je pronášeli. Znějí jako nadosobní gnómy. Co mělo přímou spojitost s fakty života, vřadilo se do jiného celku: „/... / tak se vlní a odsouvá i řeč, od známa do neznáma, až kdesi v poloznámu, nablízku a přece opodál, dostává jiný, povznesený zvuk: pozbývá všední užítosti a je z ní dílo s vyšším posláním." Pro Vaculíka není bez důležitosti, že měl příležitost uvědomit si ten povznesený zvuk při písni, kterou mezi sbíjením krovů zpívali tatínek a bratrance z Tarandové. Ta literatura, která zde dvojením a ztotožňováním, odsouváním a povznášením vzniká, je jednou svou tváří taková: „/... / vždyť blížíme se k poutnímu místu a k legendě." Jak do sebe vkračují časy, povstává z nich něco, co nepatří jen jednomu z nich, ale oběma a žádnému, žádnému a každému: „/... /jiný malý chlapec, o padesát roků dřív než já, a přesto, že se v žádném případě nemůžeme uvidět, budeme si vzájemně povědomí." Do cesty otce a syna „hum-nem vzhůru"¹ se prolne střídání ročních dob, střídání roků a věků, a tou prudkou a znenáhlou zkratkou dospějeme k mýtu: k odvěkosti stromu, k jeho trvalému společenství s člověkem. Je stvrzeno důvěrným vokativem a hned zas je mýtus zkonkrétněn a uzemněn až do praktičnosti: „/... /a přijde podzim, ty moje kuro šedočerná, násypem trnky do beček a budem vařit."

Co má přímou spojitost s životní zkušeností, stává se součástí jiného celku. Bezprostřední životní obsah faktu vchází do jiných souvislostí a nabývá nových významů. O to je *Sekyra* dál, než bývala takzvaná odvážná literatura, o to odsouvání, o ten „jiný, povznesený zvuk". Vaculík se nestává za-